

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق تجارت بین الملل (تجارت دیجیتالی)

جلد دوم

امیر جوادی

۱۳۹۷

سرشناسه : جوادی، امیر، ۱۳۶۵ -
 عنوان و نام : حقوق تجارت بین الملل / نویسنده امیر جوادی.
 پدیدآور :
 مشخصات نشر : تهران: حقوق یار، ۱۳۹۷ -
 مشخصات ظاهری : ج
 شابک : 978-622-6015-44-81 : ج ۲ : 978-622-6015-
 54-7 :
 وضعیت فهرست : فیا
 نویسی :
 یادداشت : کتابنامه.
 مندرجات : ج ۲. تجارت دیجیتال
 موضوع : حقوق تجارت
 موضوع : Commercial law
 موضوع : بازرگانی بین المللی
 موضوع : International trade
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۷ ۷۹۹/۱۰۰۵K
 رده بندی دیویی : ۳۴۶/۰۷
 ۱. کتابشناسی : ۵۳۷۸۸۶۱
 ملی :

حقوق تجارت بین الملل (جلد دوم)

شامل:
تجارت دیجیتال - ارزهای دیجیتال - قراردادهای هوشمند - حقوق پلاک - حل و فصل آنلاین اختلافات

امیر جوادی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ

ISBN: 978-622-6015-54-7

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۱۵-۵۴-۷

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، خیابان روانمهر،

بن بست دولت شاهی، پلاک ۱ واحد ۱، انتشارات حقوق یار

فروشگاه الکترونیکی: www.hoghoghyaar.com

تلفن تماس: ۶۶۴۰۶۲۸۵۸۷ - ۶۶۹۷۷۷۸۴ - ۶۶۹۵۲۰۷۳

فکس: ۶۶۴۹۲۲۹۵

فهرست مطالب

مقدمه	۱۲
فصل اول: تجارت دیجیتال	۱۶
مبحث اول: مفهوم تجارت دیجیتال	۲۰
گفتار اول: تعریف تجارت دیجیتال	۲۱
گفتار دوم: تاریخچه تجارت دیجیتال	۲۳
مبحث دوم: تفکیک تجارت دیجیتال از مفاهیم مشابه	۳۰
گفتار اول: تفکیک تجارت الکترونیک از تجارت دیجیتال	۳۰
گفتار دوم: تفکیک تجارت دیجیتال از اقتصاد دیجیتال	۳۲
مبحث سوم: تجارت دیجیتال از منظر حقوق تجارت بین الملل	۳۶
گفتار اول: عدم تسلط کافی تجارت بین الملل بر حوزه های تجارت دیجیتال	۳۷
گفتار دوم: کنوانسیون های مرتبط با تجارت دیجیتال	۴۲
بند اول: موافقت نامه تکنولوژی اطلاعات	۴۲
بند دوم: موافقتنامه ترپس	۴۴
مبحث چهارم: چالش های تجارت دیجیتال	۴۵
گفتار اول: هویت واقعی افراد، بحران تجارت دیجیتال	۴۵

گفتار دوم: محرمانگی در تجارت دیجیتال.....	۴۷
گفتار سوم: عدم تعیین مکان خاص.....	۴۹
مبحث پنجم: چالش های حقوق مالکیت فکری در تجارت دیجیتال.....	۵۱
گفتار اول: عدم کنترل محتوا در تجارت دیجیتال.....	۵۱
بند اول: آمریکا.....	۵۲
بند دوم: انگلیس.....	۵۶
بند سوم: کانادا.....	۵۷
بند چهارم: فرانسه.....	۵۸
بند پنجم: آلمان.....	۶۰
بند ششم: چین.....	۶۱
گفتار دوم: نقض حقوق حاکم بر تجارت در محیط دیجیتال.....	۶۲
بند اول: تعریف علامت تجاری.....	۶۸
بند دوم: مفهوم نقض علامت تجاری.....	۷۰
بند سوم: نقض علامت تجاری توسط نام دامنه.....	۷۲
الف: حقوق آمریکا.....	۷۵
ب: حقوق انگلیس.....	۷۸
ج: حقوق ایران.....	۷۹
مبحث ششم: حقوق تجارت دیجیتال و تاثیر آن بر بازاریابی دیجیتال.....	۸۱
گفتار اول: نقض حقوق رقابت در بازاریابی دیجیتال.....	۸۲

- گفتار دوم: تاثیر کلاه سیاه ها در نقض حقوق تجار در بازاریابی دیجیتالی ۸۶
- مبحث هفتم: تاثیر تجارت دیجیتال بر آینده تجارت بین الملل ۹۰
- گفتار اول: سرعت زیاد تغییرات ۹۰
- گفتار دوم: ایجاد فاصله میان کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته ۹۱
- نتیجه گیری ۹۵
- فصل دوم: قراردادهای هوشمند** ۹۸
- مبحث اول: مفهوم قراردادهای هوشمند ۱۰۲
- گفتار اول: تعریف قراردادهای هوشمند ۱۰۳
- گفتار دوم: اقسام قراردادهای هوشمند ۱۰۶
- مبحث دوم: اجزای اصلی قراردادهای هوشمند ۱۰۷
- گفتار اول: دفتر کل ۱۰۷
- گفتار دوم: بلاکچین ۱۱۴
- گفتار سوم: رمزنگاری ۱۱۸
- مبحث سوم: ویژگی های انحصاری قراردادهای هوشمند ۱۲۰
- مبحث چهارم: تحلیل ماهیت قراردادی قراردادهای هوشمند ۱۲۲
- مبحث پنجم: مقایسه قراردادهای هوشمند با مفاهیم مشابه ۱۲۵
- گفتار اول: قراردادهای هوشمند و قراردادهای سنتی ۱۲۵
- گفتار دوم: قراردادهای هوشمند و قراردادهای الکترونیکی ۱۲۹
- گفتار سوم: قراردادهای هوشمند و اعتبارات اسنادی ۱۳۱

گفتار چهارم: انجام قرارداد به صورت خود یاری و قراردادهای هوشمند	۱۳۳
مبحث ششم: چالش های قانونگذاری در حوزه قراردادهای هوشمند	۱۳۴
نتیجه گیری	۱۳۷
فصل سوم: ارزش های دیجیتال	۱۴۰
مبحث اول: جایگاه ارزش های دیجیتال و چالش های آن	۱۴۶
مبحث دوم: تعریف بیت کوین و تاریخچه پیدایش آن	۱۴۹
گفتار اول: تعریف بیت کوین	۱۵۰
گفتار دوم: تاریخچه بیت کوین	۱۵۳
مبحث سوم: ویژگی های بیت کوین	۱۵۶
گفتار اول: دیجیتالی بودن	۱۵۶
گفتار دوم: رمز نگاری شده	۱۵۷
گفتار سوم: حذف واسطه در بیت کوین	۱۵۸
گفتار چهارم: سرعت زیاد پرداخت	۱۵۹
مبحث چهارم: چالش های حقوقی بیت کوین	۱۶۰
گفتار اول: ماهیت ناشناخته بیت کوین	۱۶۲
گفتار دوم: کاربران مختلف و کاربردهای متنوع	۱۶۷
مبحث پنجم: بیت کوین و مقررات گذاری آن در کشورهای مختلف	۱۶۸
گفتار اول: ژاپن	۱۶۹
گفتار دوم: کانادا	۱۷۰

- گفتار سوم: چین ۱۷۰
- گفتار چهارم: انگلستان و اتحادیه اروپا ۱۷۱
- گفتار پنجم: روسیه ۱۷۳
- گفتار ششم: آمریکا ۱۷۴
- بند اول: نیویورک ۱۷۵
- بند دوم: کالیفرنیا ۱۷۶
- بند سوم: واشنگتن ۱۷۷
- بند چهارم: فارریدا ۱۷۸
- بند پنجم: هاوایی ۱۸۰
- بند ششم: آریزونا ۱۸۱
- بند هفتم: قانون نمونه مقررات پرداخت ارزهای دیجیتال در آمریکا ۱۸۲
- نتیجه گیری ۱۸۶
- فصل چهارم: حقوق بلاکچین** ۱۹۰
- مبحث اول: مفهوم بلاکچین ۱۹۶
- گفتار اول: تعریف بلاکچین ۱۹۷
- گفتار دوم: انواع بلاکچین ۱۹۸
- گفتار سوم: تاریخچه بلاکچین ۱۹۹
- مبحث دوم: ویژگی های بلاکچین ۲۰۳
- گفتار اول: فرامرزی بودن عملکرد بلاکچین ۲۰۴

- گفتار دوم: ذخیره اطلاعات و عدم تغییر آن‌ها..... ۲۰۶
- گفتار سوم: هویت مستعار کاربران ۲۰۸
- گفتار چهارم: اجماع..... ۲۰۹
- مبحث سوم: مزایا و معایب بلاکچین..... ۲۱۱
- گفتار اول: مزایای بلاکچین ۲۱۱
- گفتار دوم: معایب بلاکچین ۲۱۴
- مبحث چهارم: مقدمات گذاری برای بلاکچین..... ۲۱۵
- گفتار اول: شرایط گذاری در جهت کنترل ۲۱۶
- گفتار دوم: مقررات گذاری رای کاربران نهایی..... ۲۲۰
- گفتار سوم: مقررات گذاری بر سبب تکنولوژی هوشمند ۲۲۱
- نتیجه گیری..... ۲۲۳

فصل پنجم: حل و فصل الکترونیکی اختلافات در عرصه تجارت بین الملل

- ۲۲۶
- مبحث اول: تاریخچه حل و فصل غیرقضایی اختلافات تجارت بین المللی..... ۲۳۰
- گفتار اول: گذار از رسیدگی های قضایی به غیرقضایی ۲۳۳
- گفتار دوم: تغییر چهره حل و فصل اختلافات با ظهور اینترنت و ابزارهای الکترونیکی ۲۳۶
- مبحث دوم: مفهوم حل و فصل آنلاین اختلافات تجاری ۲۴۰
- گفتار اول: تعریف حل و فصل آنلاین اختلافات ۲۴۱
- گفتار دوم: ویژگی های حل و فصل آنلاین اختلافات ۲۴۴

- گفتار سوم: اصول اخلاقی حاکم بر حل و فصل آنلاین اختلافات ۲۴۷
- بند اول: استقلال ۲۵۲
- بند دوم: رضایت ۲۵۳
- بند سوم: شفافیت ۲۵۳
- بند چهارم: تجربه و تخصص ۲۵۴
- بند پنجم: حفظ محرمانگی ۲۵۵
- بند ششم: بی طرفی ۲۵۵
- گفتار چهارم: حل و فصل هوشمند اختلافات ۲۵۶
- مبحث سوم: میانجی گری آنلاین ۲۶۲
- گفتار اول: تعریف میانجی گری آنلاین ۲۶۶
- گفتار دوم: مزایا و معایب میانجی گری آنلاین ۲۶۹
- بند اول: مزایای میانجی گری آنلاین ۲۷۳
- بند دوم: معایب میانجی گری آنلاین ۲۷۵
- مبحث چهارم: داوری آنلاین ۲۸۰
- گفتار اول: تعریف داوری الکترونیک ۲۸۳
- گفتار دوم: تمییز داوری الکترونیک از مفاهیم مشابه ۲۸۵
- بند اول: داوری الکترونیک و داوری در محیط فیزیکی ۲۸۵
- بند دوم: داوری الکترونیک و داوری تلفنی ۲۸۶
- گفتار سوم: بسترهای داوری الکترونیک ۲۸۷

بند اول: پست الکترونیک.....	۲۸۷
بند دوم: نرم افزارها.....	۲۸۸
گفتار چهارم: مزایا و معایب داوری الکترونیکی.....	۲۸۹
بند اول: مزایای داوری الکترونیک.....	۲۹۰
الف: سرعت در رسیدگی.....	۲۹۰
ب: پایین بودن هزینه داوری.....	۲۹۱
بند دوم: معایب داوری الکترونیکی.....	۲۹۲
الف: فقدان باجسته فیزیکی.....	۲۹۲
ب: مشکلات مربوط به محیط وب.....	۲۹۲
ج: معایب ساختاری داوری الکترونیکی.....	۲۹۳
گفتار پنجم: شرایط شکلی تحقق داوری الکترونیک.....	۲۹۳
بند اول: آغاز رسیدگی.....	۲۹۴
بند دوم: فرایند رسیدگی.....	۲۹۵
بند سوم: هیات داوری.....	۲۹۶
بند چهارم: صدور رای.....	۲۹۷
بند پنجم: ابلاغ رای داوری.....	۲۹۹
نتیجه گیری.....	۳۰۲
نتیجه گیری.....	۳۰۴
منابع و مآخذ.....	۳۱۲

مقدمه

تاریخ تحولات زندگی انسان، ارتباط درهم تنیده‌ای با پیشرفت صنعتی داشته به طوری که انقلاب‌های صنعتی تغییر در ابعاد مختلف اجتماع را میسر کردند. در تقسیم‌بندی که از این تحولات ارائه می‌شود، انقلاب چهارم صنعتی در حال وقوع است که این انقلاب علاوه بر صنعت بسیاری از شیوه‌های زندگی را نیز تغییر داده و خواهد داد. وجود شبکه‌های اجتماعی و تأثیر آن‌ها بر زندگی روزمره و هزاران ابزار الکترونیکی که انسان‌ها از آن استفاده می‌کنند، جهان در کالبد زندگی اجتماعی نفوذ کرده است که تغییرات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی با سرعت بیشتری در حال تحول می‌باشند. اگر بخواهیم اشاره‌ای به انقلاب‌های صنعتی داشته باشیم می‌توان گفت:

- اختراع موتور بخار موجب اولین انقلاب صنعتی شد.
- دومین انقلاب صنعتی را می‌تواند اختراع برق نامید که موجب ایجاد خطوط مونتاز و دیگر تکنیک‌های تولید انبوه گشت.
- سومین انقلاب صنعتی را نیز می‌توان فناوری‌های رایانه‌ای و میکروالکترونیک عنوان کرد که نقش بسیاری در سرعت تغییر داشته است.
- اما چهارمین انقلاب صنعتی، نوآوری‌های خیره‌کننده اینترنت که شامل مهندسی ژنتیک، چاپگرهای سه بعدی، هوش مصنوعی، وسایل نقلیه بدون راننده، رباتیک، ماشین‌های هوشمند، ارزهای دیجیتال، بلاکچین و ... که ساختار جهان را به طور

کامل در حال تغییر دادن هستند.^۱ در این انقلاب ساختار تجارت بین‌الملل در حال تغییر بوده و نظامی نو در جریان است که مهم‌ترین بازیگران آن را می‌توان ارزهای دیجیتال، محیط بلاکچین و قراردادهای هوشمند نامید.

به موازات رشد و پیشرفت تکنولوژی‌های دیجیتالی، جغرافیای مشاغل نیز پیچیده گشته و تعیین مرکز اصلی با چالش‌هایی روبرو شده است. مدیران و صاحبان شرکت‌های بزرگ برای یافتن بهترین محل فعالیت‌های تجاری در مواجهه با اقتصاد جهانی^۲ با مشکلاتی روبرو می‌شوند که همگی آن‌ها نشان از تغییر روند تجارت و سرمایه‌گذاری دارد. کشورهایی که آهنگ این تغییر را درک کرده‌اند، تمام تلاش خود را در جهت ایجاد ترانزیت به‌روز برای ورود این تکنولوژی به کار گرفته‌اند. به‌نحوی که در عرصه تجارت بین‌الملل نیز، نیاز به مقررات تسهیل‌کننده این‌گونه تجارت احساس می‌شود. هر یک از امکانات تجارت دیجیتال موجب شده است که نیازی به تغییر مکان نباشد. اگر صاحبان صنایع از مسافت‌های طولانی نیز می‌توانند به‌خوبی فعالیت‌های تجاری خود را کنترل کرده و آن را مدیریت کنند.

عصر جدید تجارت بین‌الملل، از فضاهاى سنتى خاصه گرفته و تخصص‌های مرتبط با علوم کامپیوتری به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم اقتصادی می‌راند. مورد استفاده تجار قرار گیرد این در حالی است که در گذشته سرمایه و نوع تجارت به حد بسیار زیادی تعیین‌کننده عوامل موفقیت یک تاجر محسوب می‌شد. این تغییر سیستم تجارت بین‌الملل که در کشورهای توسعه‌یافته به نسبت کشورهای در حال توسعه با آهنگ تندتری در حال نواختن است موجب ایجاد چالش‌های جدیدی نیز گشته که پاسخ‌های حقوقی درخوری نسبت به آن‌ها باید ارائه کرد هرچند بسیاری از

^۱. فرانکو، پدرو، مترجم: حسین احمدی، مفاهیم بیت کوین، انتشارات کتاب مهریان، چاپ اول، ۱۳۹۵، ص

^۲. global economy

حقوقدانان در سراسر جهان هنوز گرفتار، مباحث سنتی حقوقی هستند، اما باین حال برخی نیز در تلاش برای کشف خلاهای مقررات گذاری و حاکمیت قانون در این بستر تجارت بین الملل هستند. مقررات ملی در برخی کشورها توانسته بخشی از این فعالیت های سطح وب را تحت کنترل خود درآورده و نسبت به آن چهارچوب های منسجمی را اندیشیده باشد اما در سطح بین الملل توافق کشورها برای کنترل این گونه فعالیت ها با مشکلات عدیده ای مواجه است که یکی از مهم ترین این مشکلات، خاصیت کنترل ناپذیر اینترنت می باشد. علاوه بر این باید گفت ویژگی های منحصر به فرد تجارت دیجیتال موجب شده است روند مقررات گذاری در این حوزه نتواند با سرعت پیشرفت این حوزه همراه شود. همین امر موجب ایجاد مشکلات بسیاری شده است که ممکن است در اثر عدم مقررات گذاری مناسب در این حوزه حقوق شهروندان در معاملات صورت گرفته مورد تضییع واقع شود.

هرچند تجارت دیجیتال موجب چالش های بسیاری حقوقی شده است که حل آن نیازمند بسط و توسعه حوزه های سنتی حقوقی است ولی این نوع تجارت در عمل مزایایی نیز دارد. برخی در تشریح مزایای تجارت الکترونیک این گونه بیان داشته اند: «توسعه بازارها، کاهش هزینه ها، بهبود زنجیره عرضه، حذف محدودیت های زمانی و مکانی مبادله، مشتری محوری و بهبود ارتباط با مشتری، ایجاد مدل های جدید کسب و کار، افزایش سرعت دسترسی به بازار، در مجموع افزایش رفاه اقتصادی و اجتماعی از پیامدهای آشکار تجارت الکترونیکی است که در ابعاد فردی و اجتماعی نمایان شده است.»^۱ باین حال حتی اگر برای تجارت دیجیتال قائل به مزایایی نیز باشیم باز نیاز به مقررات گذاری در این حوزه احساس می شود.

^۱. زرکلام، ستار، اعتماد سازی در تجارت الکترونیکی، انتشارات شهردانش، چاپ دوم، ۱۳۹۲، ص ۷.

در این کتاب بر آنیم تا برخی مصادیق تجارت دیجیتال را تشریح کنیم هرچند به دلیل ناشناخته بودن این حوزه‌ها، مفهوم آن‌ها نیز نیازمند تعریف و تفهیم می‌باشد که سعی شده است به این امر نیز تا حد نیاز پرداخته شود. اما مهم‌ترین رسالت این کتاب، تمرکز روی مباحث حقوقی این نوع تکنولوژی است هرچند ممکن است بعضاً این امر به‌خوبی نتواند صورت پذیرد که علت عمده آن جدید بودن این نوع تکنولوژی‌ها در سطح جهان می‌باشد که این امر موجب شده است مطالعات حقوقی در این عرصه کمتر صورت پذیرفته باشد. با این حال در قسمت‌هایی که هنوز مقررات گذاری به شیوه مناسب حتی در نظام‌های ملی نیز صورت نپذیرفته است، سعی شده به تبیین مفاهیم مرتبط با آن حوزه پرداخته شود تا بلکه بستری باشد برای آیندگان که بتوانند با شناخت جوانب مختلف این نوع تکنولوژی نسبت به مقررات گذاری و تحلیل ابعاد حقوقی این نوع پرداخت‌ها اقدام کنند.

هیچ اثری خالی از ایراد و اشتباه نیست می‌دویم خوانندگان محترم اگر قصوری مشاهده کردند، به بزرگی نگاهشان ببخشند

آذر ۱۳۹۷

امیر جوادى